12 - Anke Lustere, nei Rike
“Anke lústerje, nei Rike.
Wylst giene har tinzen.
Wie Rike de iennige wol dy’t it slim hie?
Hoefolle minsken suijden mei-inoar allang bleaun?
En folle minsken libben op har eigen basis?
As net, tocht hja.
Hja fielde de iensumens fan Rike
en dy oare minsken fan manlju en froulju,
dy’t soks wiene
en no net mear meilibben.
Omdat de libbenspartner,
mei him as har,
oankend hie.
Hja koe dy hûs hâlde
en wie gefoel kaam oer har.
No net sa maklik sum wêze, tocht hja.
It soe net goed wêze foar de pop, yn om-twivel?
Rike hie har net opnommen,
sa’t in heap âlde wiiven diene.”

Uitleg✍: Hier beschrijft ze hoe Anke nadenkt over de eenzaamheid van Rike, waarschijnlijk een weduwe. Ze vraagt zich af of Rike de enige is die het zwaar heeft en denkt aan al die mannen en vrouwen die hun levenspartner verloren. Tegelijk twijfelt ze of het wel goed is voor het kind (“de pop”) om in zo’n verdriet en onzekerheid op te groeien.

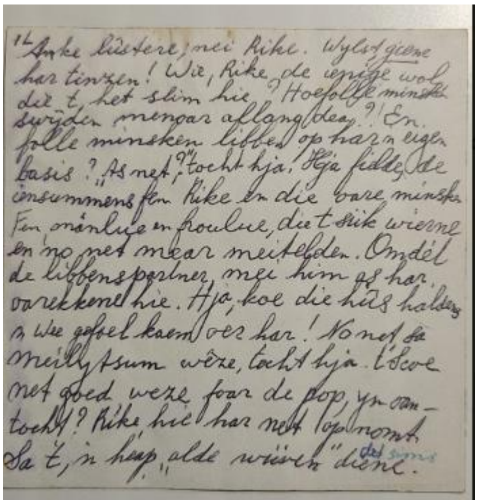
12 Anke lústere, nei Rike. Wylst giene
har tinzen! Wie, Rike, de iennige wol
dit 't het slim hie? Hoefolle minske
suijden menoar allang bleau?! En
folle minsken libben op har'n eigen
basis? "As net," tocht hja. Hja fielde de
iensummens fan Rike en die oare minske
fan manlju en froulju, die't sik wierne
en no net mear meilebben. Omdat
de libbenspartner, mei him as har,
oarekkend hie. Hja koe die hûs hâlden
'n wee gefoel kaam oer har! No net sa
meilyksum wêze, tocht hja. 't Soe
net goed wêze foar de pop, yn om-
tocht? Rike hie har net opnomt.
Sa 't, 'n heap, âlde wiiven" diene.

(3)
“Letter, soe frou Gorter d’r by wei wêre. Dead!”
“No, wie hja dêr noch by en tige op ’t skik. Wer, letter stoar Fimke.
En ja, har man justjes derfoar.
En no, maaie ’81, ús bêste freondinne Froukje.
Sa mar gie hja nei hûs, tagelyk mei Anne fan Hindrik.
Krekt as Fimke gie hja nei Anke yn ’e mobilisaasje om har jild.
De foai! Dy’t de froulju krigen om’t harren manlju lâns de
fordigening wiene.
Mar de N.S.B.-ers, doe al yn ús lân, hja ferkochten ús lân oan Dútslân.
In pear dagen foar ’t forrie hiene hja noch fergadere —
en doe wie de kriich.
“Het is tien voor twaalf…”
Hjir en dêr waard der wol wat oprûming hâlden.
Mar de rest gie troch. Generaal Winkelman
probearre ferdigening hâlde op.
Hy wie it net mei de sleauwichheid iens.
Lyk as oeral yn ’t regear wie der neane lieding.”

Uitleg✍:
Ze beschrijft de oorlogstijd: mobilisatie, het uitbreken van de oorlog, verraad, de rol van de NSB en generaal Winkelman. Het gaat om ontreddering, bestuurlijke chaos en het gevoel dat het land werd overgenomen zonder echte leiding of verzet.
(2)
“Holle op ’e earms.
It wie hjir sa stil, tocht hja.
Doe wie’t wer foarby.
En kloppe har herte wer gewoan.
It folksje seach har oan.
“Jooh,” sei: “It is wer foarby.”
Mar hja skriuwt en giet troch…
It is altyd al sa west!
Hy is in letterfretter. Hy glimke.
De oaren laitsje ek.
“As ik mar net sa heal tierelier bin,” sei Anke.
Sá as doe… nei dy knal op ’e dyk jierren lyn.
Wêrom as ik ek doe fjirder libje moatten haw?
Om’t ek do sa opstannich wiest mei dy ellendige pine?
Yn dy heksesjettel yn ’t sikehûs!
Al hoe leaf en gesellich ast der ek wie.
Mar foar my — gebutste kop,
fierste drok.
Dêrom moast ik sa lang neikure.
En de dea fan ús mem.
Anke fage mei ’t kanten busdoekje lâns har noas.”

Uitleg✍: Dat is persoonlijker en emotioneler: herinneringen aan een knal op de dijk,

ziekenhuisopname, pijn, en het overlijden van haar moeder en bekenden. Hier vermengen oorlogservaringen zich met persoonlijk verlies en trauma.

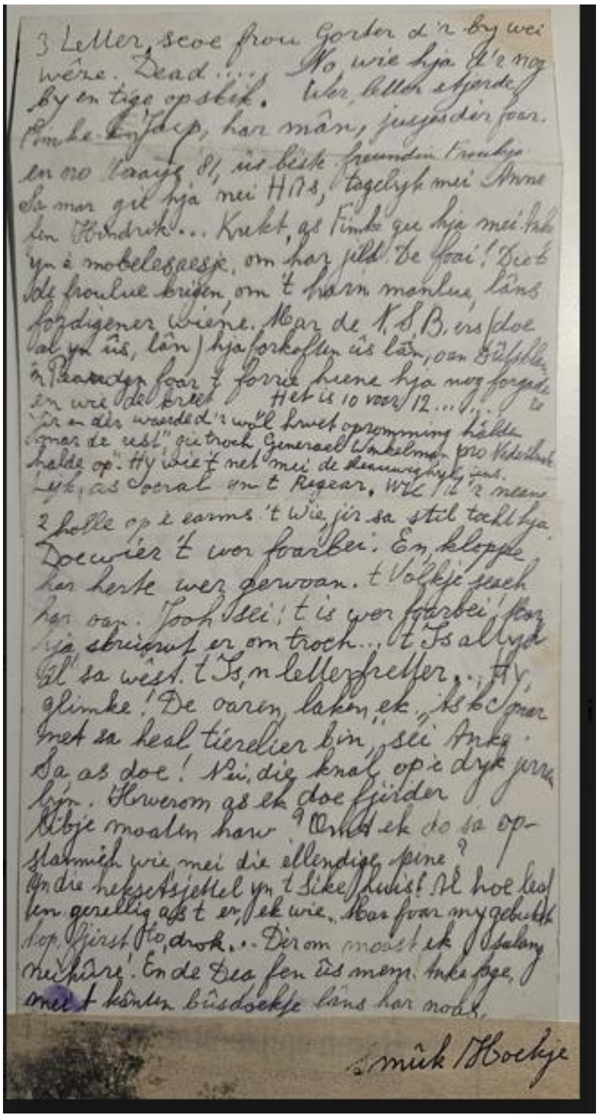

Achterkant briefje 2/3
"Wat te sjen fan in oanpak fan it kwea wie der net.
Hja sieten op it kessen, siz mar — en it folk waard dom hâlden.
Gjin maatskiplikens, gjin ynspraak!
Moast der wat barre, dan duorre it jierren ear't men der wer wat fan hearde.
Mar stomme beslissingen waarden wol ynfierd.
Houne belesting, fytsplaatsje-belesting.
'Hoe fine se it út, út?' sei Anke har heit doe al.
It hindere him net sa, mar de arbeiders — och och.
In plaatsje mei in gat der yn.
As Pieter en Rein en de oaren yn in ploegje thús kamen fan 'e wurkferskaffing,
seagen je it plaatsje hingjen.
It waard net stellen — yn gelok.
Hja krigen it fergees, en in oar koe der neat mei.
De lange op it hynder seach der ek net nei, nei dy ploegjes arbeiders.
Mar sneins dan moasten hja liene.
En dan wie it wol gefaarlik, sûnder fytsplaatsje.
En naam men de plaatsjes net mei yn 'e winkel of yn 'e tsjerke,
dan wie it wei, meastal.
En de fytsen stiene bûten."

Uitleg ✐: Beppe beschrijft hoe gewone mensen weinig inspraak hadden en "dom hâlden" werden terwijl de overheid wel belastingen en maatregelen invoerde, zoals het fietsplaatje.
Voor arbeiders en werkverschaffingsploegen drukten die regels zwaarder, met controle en risico op boetes. Het is een kritiek op bestuurlijke afstand en sociale ongelijkheid in crisistijd.

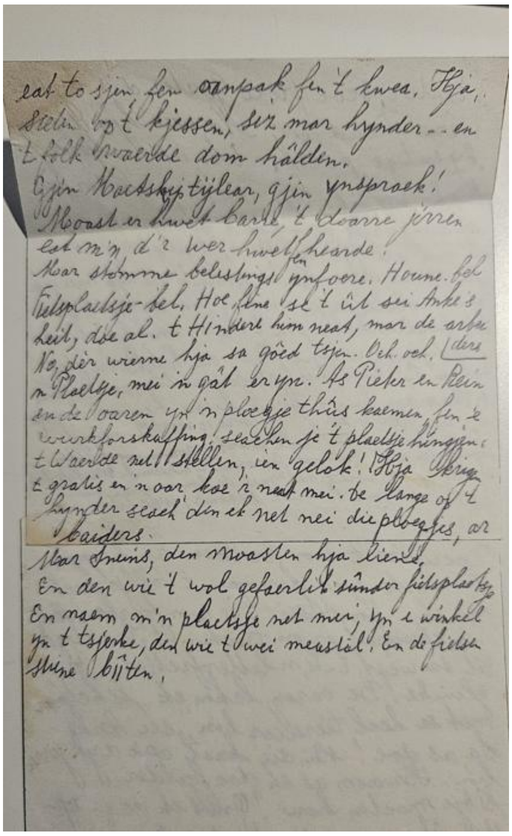

“Mar wiene se yn Ingelân net drok dwaande mei ús frij te krijen?
As wie ek dêr de jûnsalige geast wer trochkrongen —
dy pestgeast dy’t safolle mei, te pletter fleach.
Yn Ingelân hiene de generaal-majoars
sa’nsoart hinne-folk altyd bonje en rûzje,
om sa mar te sizzen.
En yn ’e stêden der ferroppen de minsken.
Kommer en kwel wie ’t.
Op it plattelân, dêr wie noch wol wat.
Mar de iene joech wol wei mei,
de oare sei: nee — as der minsken kamen.
De honger yn ’t gesicht, yn ’e mage.
Neat.
Soms kear op kear.
By Jooh, Anke, by beppe?
Folop.
Hja dielden mei.
Beleanings? Wol nee.
Anke skriuwt.
Maaie ’81 is ’t.
It moat op skrift, oars tize se der mei om.
No binne der de ferkiezingen.
Folle foargongers hawwe der in bytsje fan taljochte.
Mei it belestingsjild omsmiten.
Sei Uyl net:
‘Ik heb er niet wakker van gelegen.’
It gie oer 78.000.
Miskien wie it in nultsje mear.
In nul mear as in nul minder — wat soe dat…
Ach, och.
In namme fan in koningin stie der yn kear op
de oanmaning fan de BTW.
Dy man kaam dêrmei oan de foardoar
en hâlde it Jooh en Anke foar de noas.
Hja prusten it út fan it laitsjen.
‘Bêste man,’ sei Jooh,
‘dêr moatte jo mei nei de accountant gean.’
Begripe jo dat?
Syn eagen seagen stroef.
De man gie fuort.
Jooh en Anke gienen nei efteren
en rieden fuort —
mei de auto nei de jierdei fan de lytse bern.
Der gie in gejuich op.
En mei elkoar seachen hja de pakjes byinoar.
Want de loksfûgel krige in kado
en de lytse pjutten krigen ek wat…
No hat alles bol stien foar de stimmerij.”

Uitleg:
Ze verbindt oorlog (Engeland, bevrijding) met latere politiek.
Ze contrasteert honger en armoede met latere politieke nonchalance (“nul meer of minder”).
Ze beschrijft hoe zijzelf (Anke) en Jooh solidair waren, maar tegelijk ironisch kijken naar belasting- en verkiezingsgedoe.

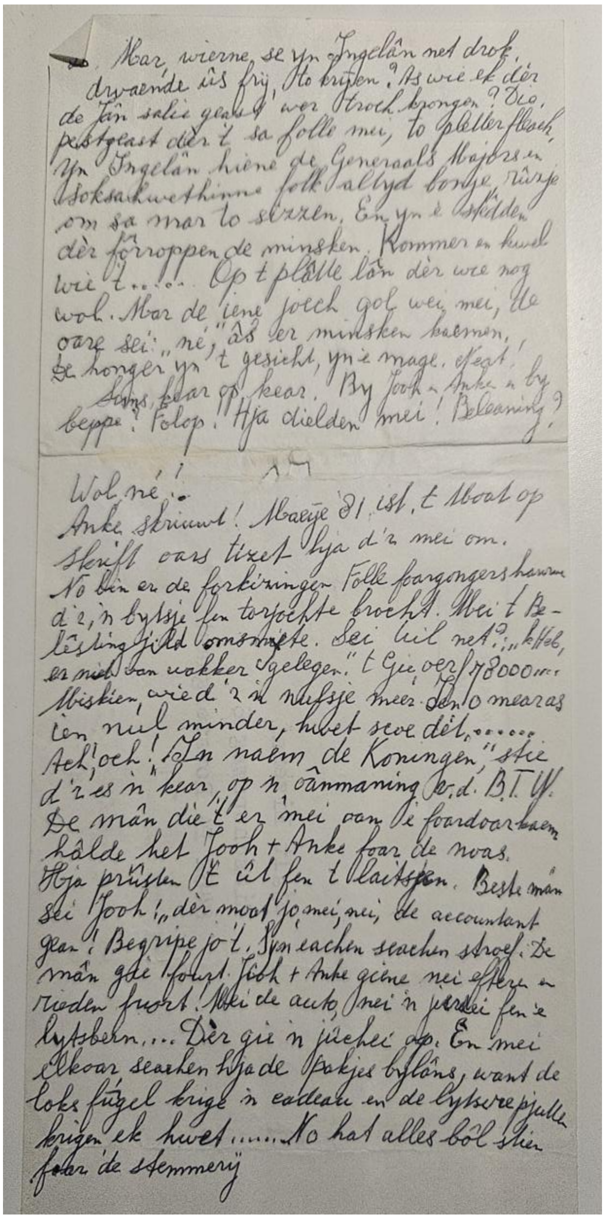
Mar, wierne se yn Ingelân net drok
dwaende ús frij te krijen? As wie ek dêr
de jûn salie geast wer troch krongen? Dy
pestgeast dêr 't sa folle mei, te pletter fleach.
Yn Ingelân hiene de Generaals Majoars en
Sokssawethinne folk altyd bonje, rûzje
om sa mar te sizzen. En yn 'e stêdden
dêr ferroppen de minsken. Kommer en kwel
wie 't...!! Op 't plattelân dêr wie noch
wol. Mar de iene joech gol wei mei, de
oare sei: „ne," as der minsken kamen.
De honger yn 't gesicht, yn 'e mage. Neat!
Soms kear op kear. By Jooh en Anke en by
beppe? Folop!! Hja dielden mei! Beleaning?
Wol ne!
Anke skriuwt! Maeije '81 is 't. 't Moat op
skrift oars tizet hja der mei om.
No bin er de forkiezingen. Folle foargongers hawwe
der 'n bytsje fen torjochte brocht. Mei 't Be-
lêstingjild omsmiete. Sei Uyl net: „k Heb
er niet van wakker gelegen." 't Gie oer f 78000.-
Miskien wie der 'n nultsje mear. Den 0 mear as
'en nul minder, hwet scoe dêt......
Ach! och! „In naem de Koningen," stie
der es 'n kear, op 'n oânmaning fe.d. B.T.W.
De mân die 't er mei oan 'e foardoar kaem
hâlde het Jooh + Anke foar de noas.
Hja prusten 't út fen 't laitsjen. Beste mân
sei Jooh!, „dêr moat jo mei nei de accountant
gean"! Begripe jo 't. Syn eachen seachen stroef. De
mân gie fuort. Jooh + Anke giene nei efteren
rieden fuort! Mei de auto nei 'n jierdei fen 'e
lytsbern.... Dêr gie 'n jûchei op. En mei
elkoar seachen hja de pakjes byläns, want de
loksfûgel krige 'n cadeau en de lytsere pjutten
krigen ek hwet...... No hat alles bôl stien
foar de stemmerij